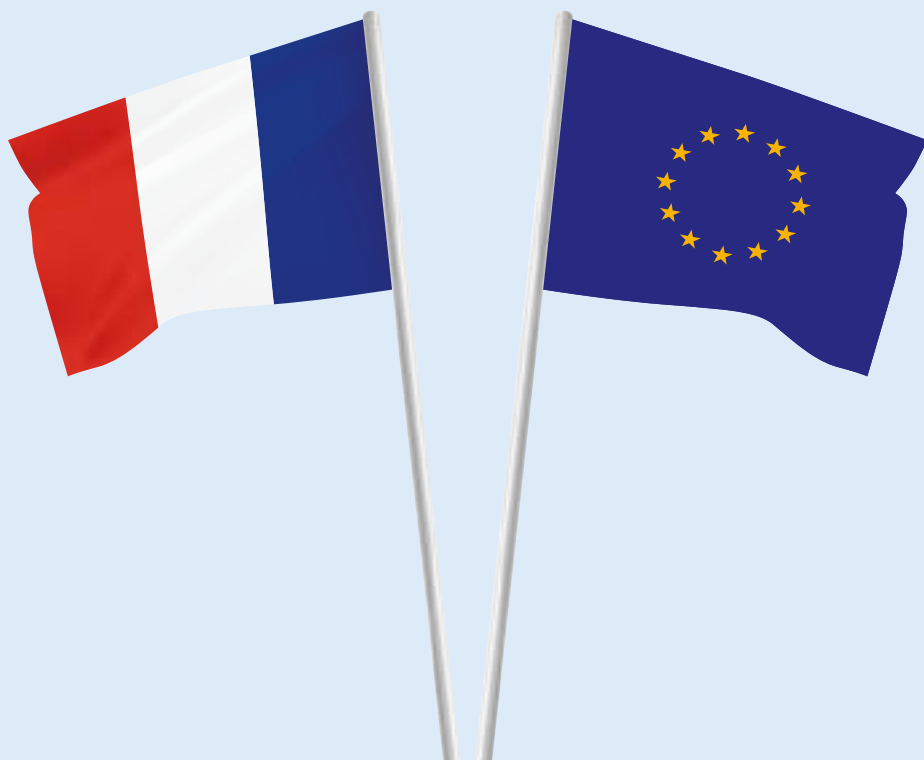

Ranska – vahva vallankäyttäjä

HELMIKUU 2022

EU-KATSAUS

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

SISÄLTÖ

RANSKAN EU-PUHEENJOHTAJAKAUSI TAMMIKUUSTA HEINÄKUUHUN 2022.....	3
EU:N TALOUSSÄÄNTÖJEN TULEVAISUUS JA RANSKAN PUHEENJOHTAJUUSKAUSI.....	6
LIIKENTEEN TALVIPAKETTI – LUNTA TUPAAN?	9
ASIAA ARKTISESTA – VIHREÄ SIIRTYMÄ	10
FIT FOR 55-PAKETTI.....	11
KAUPPA JA GEOPOLITIIKKA KIETOUTUVAT YHTEEN	13
EU:N ON PUOLUSTETTAVA VAPAAKAUPPAA	14
EU:N DIGI- JA DATASÄÄTELY ETENEE VAUHDILLA	15
KESTÄVYYSRAPORTOINTI JA PÄÄOMAMARKKINAUNIONIN EDISTÄMINEN RANSKAN PRIORITEETEISSA.....	17
YRITYSVEROTUKSEN MUUTOSTEN ETENEMINEN RANSKAN KAULLA	18
EU:TA EI TARVITSE RAKASTAA, MUTTA SEN MAHDOLLISUUDET KANNATTAA HYÖDYNTÄÄ	20
KESKUSKAUPPAKAMARIN YRITYSJOHDON EU-OHJELMA.....	23

Päivi Wood

Johtava asiantuntija,
liikenne- ja elinkeinopolitiikka
paivi.wood@chamber.fi

Lenita Toivakka

Johtaja, kansainväliset asiat
ja kauppa
lenita.toivakka@chamber.fi

Ville Kajala

Johtava asiantuntija, yhtiö-
ja arvopaperimarkkinaoikeus
ville.kajala@chamber.fi

Minna Aalto-Setälä

Lakimies
minna.aalto-setala@chamber.fi

Emmiliina Kujanpää

Johtava veroasiantuntija
emmiliina.kujanpaa@chamber.fi

EU:N TALOUSSÄÄNTÖJEN TULEVAISUUS JA RANSKAN PUHEENJOHTAJUUSKAUSI

Koronapandemian aikana Euroopan unionissa tehtiin useita väliaikaisia poikkeuksia jäsenmaiden taloussääntöihin ja EU:n budjettiin liittyen. Esimerkiksi jäsenmaiden alijäämiin ja velkaan liittyvät säännöt otettiin väliaikaisesti pois käytöstä 2020–2022 mahdollistamaan velkaelvyttäminen. Lisäksi perustettiin 750 miljardin euron NGEU rahasto rahoittamaan budjettiluonteisia investointimenoja jäsenmaissa. Tämä rahasto myös ensimmäistä kertaa ottaa lainaa isossa mittakaavassa yhteisvastuullisesti.

Juho Romakkaniemi
Toimitusjohtaja

Osa suurista jäsenmaista sekä komissio on esittänyt, että näitä talouspolitiikan elementtejä kehitettäisiin edelleen myös pysyviksi järjestelyiksi. Valmistelu komissiossa on jo käynnissä ja esityksiä odotetaan vuoden loppupuolella. Pöydällä ovat ajatukset ainakin velka- ja alijäämä-sääntöjen yksinkertaistamisesta, EU:n budjetin tai rahastojen mahdollisuudesta velkaantua myös tulevaisuudessa epätavallisissa suhdannetilanteissa sekä valtiontukisääntöjen helpottamisesta.

Komissio myös julkaisi viime vuoden lopussa tiedonannon EU:n talouspolitiikkasäännösten jatkosta. Tänä vuonna odotetaan komissiolta uutta tiedonantoa maaliskuussa ja tiedonantoa tai jopa lakiesityksiä heinäkuussa. Vakaus- ja kasvusopimuksen mahdollinen muuttaminen tulee ajankohtaiseksi vuonna 2023, jolloin paluu ”normaaleihin” sääntöihin olisi edessä. Vaikka Ranskalla puheenjohtajamaana ei olisi suurta intohimoa viedä keskustelua eteenpäin, valmistelut kuitenkin etenevät, että yhteisymmärrys jäsenmaiden kesken saavutettaisiin ennen vuoden 2023 alkua.

Keskustelussa näistä esityksistä on suuri riski, että suomalainen poliittinen järjestelmä menee takalukkuun. Yhtenä riskinä on, että hallituksella ei ole yhteistä linjaa ennakkovaikuttamiseen Suomen näkökulmasta. Toinen riski on se, että

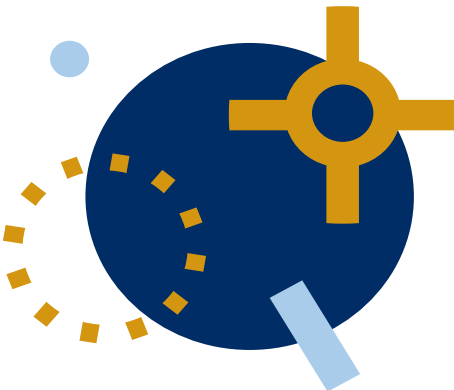
asetelma puoluepolitisoituu liian vahvasti ja puolueiden kannat asiaan vielä vaihtelevat riippuen ovatko ne hallituksessa vai oppositiossa.

Suomessa tarvitaan keskustelua siitä, miten taloussääntöjä pitäisi uudistaa. Tällainen yhteinen kanta voisi olla se, että Suomi suhtautuu lähtökohtaisesti erittäin varauksellisesti jäsenmaiden velkaantumista yli sopimusten kriteerien helpottaviin muutoksiin sekä EU:n yhteistä velkaa tai yhteisvastuuta toisten jäsenmaiden velasta lisääviin elementteihin. Tällaisesta kannasta voidaan katsoa mahdolliseksi joustaa ainoastaan sellaisessa tilanteessa, että talouspoliittisen tasapainon ylläpitämiseksi otetaan samalla käyttöön elementtejä, jotka lisäävät jäsenmaiden omaa vastuuta velastaan.

Nykytilassa ongelma ei ole taloussääntöjen vaikeudessa tai yksinkertaisuudessa, vaan siinä, että mikään komissio ei koskaan pysty niitä toimeenpanemaan. Siksi markkinaohjauksen tuominen mukaan sääntöjen noudattamiseksi on ainoa keino riskitasojen pysymiseksi maltillisena. Nämä molemmat esitetyt uudistukset lisäävät markkinapaineesta tulevaa aitoa ohjausta terveisiin velkatasoihin. Se olisi hyväksi jo nykytilanteessa, mutta ehdoton edellytys sille, että yhteisvastuullisia elementtejä tai vapautta velkaantua enemmän lisätään.

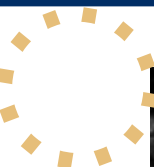
Näistä reunaehdoista Suomen olisi saada yhteinen, yli vaalikausien kestävä kanta mahdollisimman nopeasti. Komission ja muiden jäsenmaiden on hyvä kuulla ehdotuksista ja reunaehdoista vielä esitysten valmisteluvaiheessa. Näin Suomi voi myös aktiivisesti vaikuttaa lopputulokseen, eikä vain olla hyväksymässä (tai hylkäämässä) tehtyjä, meille hankalia, esityksiä.

Juho Romakkaniemi

RANSKAN EU-PUHEENJOHTAJA- KAUSI TAMMIKUUSTA HEINÄKUUHUN 2022

Ranskan EU-puheenjohtajakausi toteutuu mielenkiintoisessa vaiheessa maan valmistautuessa huhtikuun presidentinvaaleihin. Väistämättä sisä- ja EU-politiikka sekoittuvat toisiinsa. Vaa-leista johtuen Ranskalla on kiire toteuttaa kun-nianhimoista agendaansa. Se on valmistautunut hyvin, mutta kaikkea ei voi ennakoida, kuten pandemian kehitystä tai Venäjän ja Ukrainan kriisin seuraavia käännteitä.

Puheenjohtajuuskauden sloganiksi on vahvis-tettu **elpyminen, voima** ja **yhteenkuuluvuus**.

Teemu Tanner
Ranskan Suomen suurlähettiläs

Ranskan tavoitteet taas kiteytyvät seuraavaan kolmeen pääkohtaan: **suvereeni-suus, uusi eurooppalainen kasvumalli** ja **humaani Eurooppa**.

Suvereenisuus

Vapaa liikkuvuus on Ranskalle olennainen periaate, mutta suvereenisuuden takaamiseksi EU:n ulkorajojen tulee olla tiiviit. Frontexin roolia tulee vahvistaa. Myös **Schengenin sopimus** tulisi uudistaa.

EU:n puolustuksen ja toimintakyvyn vahvistaminen on Ranskalle tärkeää ja tavoitteena on hyväksyä ns. strateginen kompassi, jossa määritellään yhteiset uhkakuvat ja strateginen suunta, jotta unioni kykenee tehokkaammin vastaa-maan turvallisuushaasteisiin myös merellä, avaruudessa ja kyberympäristössä. Strateginen kompassi on tarkoitus hyväksyä maaliskuun Eurooppa-neuvostossa, jolloin käydään myös perusteellinen keskustelu puolustuspolitiikasta päämiesten kesken.

Ulkosuhdeteemoista esille nousevat erityisesti **Afrikka** ja **Länsi-Balkan**. EU-Afrikka -suhteessa Ranska korostaa panostuksia koulutukseen ja terveyden-

huoltoon. EU:n olisi tuettava Afrikkaa myös vihreässä siirtymässä. Helmikuussa järjestettävän EU-Afriikka -huippukokouksen tavoitteena on yhteistyön monialainen vahvistaminen.

Uudet jännitteet Länsi-Balkanilla korostavat Ranskan katsannossa tarvetta vahvistaa EU:n poliittista ja taloudellista yhteistyötä alueen maiden kanssa ja luoda vastavoimaa ulkoisille vaikutusryityksille, joiden tavoitteena on epävakauttaa Eurooppaa. Ranska järjestää alueen tilanteesta konferenssin kesäkuussa.

Uusi eurooppalainen kasvumalli

Ranskalle on keskeistä, että Eurooppa nousee tuotannon, innovaatioiden ja työpaikkojen luomisen kärkeen, mikä edistäisi maanosan teollista suvereniteettia. Eurooppa tarvitsee kilpailukykyisiä ja vahvoja teollisuudenaloja, kuten vetytalous, akut, puolijohteet, pilvipalvelut, puolustusteollisuus, terveyssektori, mutta myös kulttuuriala. EU:n tulee luoda huomisen standardit, ja työ on tehtävä niin, että taloudellinen kehitys ja ilmastokunnianhimo sovitetaan yhteen. Sosiaalinen ulottuvuus on myös tärkeä. Siksi Ranska ajaa minimipalkkadirektiiviä ja palkkatasarvoa.

Kauppapolitiikassa Ranska tulee painottamaan vastavuoroisuutta ja tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Kauppasopimuksissa tulee huomioida terveys, turvallisuus sekä ympäristö- ja ilmastostandardit. Ranska katsoo, että EU:n on kiellettävä sellaisten maataloustuotteiden tuonti, jotka aiheuttavat metsäkatoa tuotantomaisissa (mm. puu, kahvi, kaakao, soija, palmuöljy ja naudanliha).

EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen sääntöjä on uudistettava nykyistä selkeämmiksi ja yksinkertaisemmiksi. Julkisen talouden 3 prosentin alijäämä sääntö on vanhentunut. Sääntöjä kuitenkin tarvitaan ja niiden noudattamiseen on palattava, mutta tämä on tehtävä tavalla, joka kannustaa investointeihin.

Euroopasta on kehitettävä digitaalinen suurvalta – tämä on uuden kasvun peruspilareita. Ranskassa muistutetaan, että tällä hetkellä yksikään maailman kahdeksasta teknologian kärkiyhtiöstä ei ole eurooppalainen, joten toimia tarvitaan. Euroopan on houkuteltava lahjakkuuksia. Ranska haluaa eurooppalaisen tason strategian, joka tukee start-upeja sekä yritysten innovaatioita ja kasvua. Sääntelytasolla digitaalisia palveluja (DSA) ja markkinoita (DMA) koskevien lainsäädäntöesitysten hyväksyminen on painopisteenä.

Euroopan tulee vahvistaa ilmasto- ja ympäristöjohtajuuttaan. Kasvumallin on oltava yhteensopiva hiilineutraalisuustavoitteen kanssa. Se on EU:lle taloudellinen mahdollisuus, sillä se voi halutessaan olla johtava vihreän teknologian tuottaja. Hiilirajamekanismin aikaansaaminen on keskeinen tavoite. Sillä kompensoidaan EU:n korkeammat päästömaksut muihin alueisiin verrattuna. EU:n päästökaupan ulottaminen liikenteeseen ja lämmitykseen on Ranskalle hankala asia. Myönteistä Ranskan kannalta oli, että komissio otti esityksessään ydinenergian ja kaasun taksonomian piiriin.

Humaani Eurooppa

Ranskalle eurooppalaisten arvojen korostaminen on luonnollinen asia etenkin tilanteessa, jossa Puola ja Unkari haastavat koko unionia. Oikeusvaltiodialogia tarvitaan.

Eurooppalaisten yliopistojen yhteistyö tulisi tiivistää ”eurooppalaiseksi akatemiaksi”. Ranska on myös lanseerannut idean ”eurooppalaisesta yhteiskuntapalvelusta”, jonka yhteydessä nuoret saisivat omakohtaista kokemusta Euroopasta esim. Erasmus-kautta.

Euroopan tulevaisuuskonferenssi järjestetään toukokuussa Strasbourgissa. Pitkän prosessin tavoitteena on ollut lähentää EU:ta kansalaisiinsa sekä tehdä Euroopasta demokraattisempi ja yksinkertaisempi.

Ranska on vahva vallankäyttäjä

Unioni saa Ranskasta kokeneen puheenjohtajan. Kyseessä on jo 13 kerta, kun se johtaa EU:ta. Se hallitsee EU-koneiston kiemurat ja käyttää tehokkaasti valta-asemaansa. Ranska oli tyytyväinen, että Saksa sai muodostettua hallituksen ennen vuodenvaihdetta, ja maiden EU-näkemykset ovat lähellä toisiaan. Italian kanssa solmittu Quirinale-sopimus täydentää yhteistyöverkostoa, jota presidentti Macron on eri suuntiin pyrkinyt rakentamaan. Suomen on syytä olla valppaana omien etujensa ajamisessa.

Suomen Ranskan suurlähettiläs Teemu Tanner

Sisämarkkinat

Ranskan puheenjohtajuuskaudella on käsittelyssä suuri määrä lainsäädäntöaloitteita, jotka heijastuvat vahvasti sisämarkkinoiden toimintaan ja yritysten kilpailukykyyn. Sisämarkkinoiden ilmastotavoitteet, kriisi-valmius ja EU:n strateginen autonomia tulevat olemaan isossa roolissa Ranskan puheenjohtajuuskauden aikana.

Vuosi erosta, miltä näyttää EU-UK suhde?

UK jätti unionin tammikuussa 2020 ja samalla lakkasi tavaroiden, palveluiden, ihmisten ja pääomien vapaa liikkuvuus unionin ja UK:n välillä. Kulunut ensimmäinen vuosi erossa ei ole sujunut vailla ongelmia. EU-UK sopimusten täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvät kysymykset ovat edelleen käsittelyssä Ranskan puheenjohtajuuskaudella, samoin kuin Irlannin ja Pohjois-Irlannin pöytäkirjan täytäntöönpano ja Gibraltarista koskeva EU-UK suhde.

Alue- ja rakennepoliittikka

Koheesiopoliitiikan uusi ohjelmakausi ja rahoitus vuosille 2021–2027 on tullut voimaan vastikään ja koheesiopoliitiikan ohjelmat ovat käynnistymässä Ranskan puheenjohtajuuskaudella. Koheesiopoliittikalla rahoitetaan myös elpymistä pandemiasta REACT EU (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe) ja CRII-aloitteiden (Coronavirus Response Investment Initiative) kautta.

Lisätiedot: Päivi Wood

LIIKENTEEN TALVIPAKETTI – LUNTA TUPAAN?

Euroopan komissio julkaisi joulukuussa 2020 nk. liikenteen ”talvipaketin”. Talvipaketin merkittävimmät uudistukset Suomen kannalta ovat ITS-direktiivi ja TEN-T-asetus.

Älyliikenteen lainsäädännön uudistaminen (ITS-direktiivi) käynnistyy Ranskan kaudella, tavoitteena yleisnäkemyks jäsenmaiden kesken kesäkuussa. Direktiivin uudistus on myös paljon muutakin kuin liikennepoliittikka; se on osa digitaalista siirtymää, joka tukee myös innovaatio- ja elinkeinopoliittisia tavoitteita. Suomessa investoinnit älykkäiden ja kestävien liikennetkaisuun kehittämisessä ja skaalaaminen kasvattavat Suomen digivihreää vientiä (<https://kauppakamari.fi/julkaisu/digitalisoituvasta-liikenteesta-vihreaa-kasvua-ja-vientia/>).

Eurooppalaisia liikenneverkkoja (TEN-T) koskeva uudistus on merkittävä Suomelle niin EU-rahoituksen kuin Suomen saavutettavuudenkin näkökulmasta. Eurooppalainen TEN-T-politiikka on merkittävä väline investointien, kasvun ja työpaikkojen luomiseksi. Ranska aikoo omalla kaudellaan saavuttaa neuvostossa yleisnäkemyksen.

Lisätiedot: Päivi Wood

ASIAA ARKTISESTA – VIHREÄ SIIRTYMÄ

EU-tiedonanto arktisesta politiikasta julkaistiin viime vuoden lopussa. Vaikka Ranskan puheenjohtajuuskaudella arktiset asiat eivät ole keskiössä, on niiden merkitys Suomelle ja suomalaisille yrityksille suuri.

EU pyrkii takaamaan vihreää siirtymää tukevia toimia myös arktiselle alueella. Vihreän siirtymän toteuttamiseen tarvitaankin uusia ratkaisuja ja toimintatapoja. Siirtymä vähäpäästöisiin ratkaisuihin ja panostukset uusiutuvaan energiaan synnyttävät runsaasti liiketoimintamahdollisuuksia. Suomalaisten yritysten osaamista, ratkaisuja ja investointeja tarvitaan alueen elinkelpoisuuden ja elinkeinojen turvaamiseksi.

Suomi toimii alueellista yhteistyötä edistävän Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) puheenjohtajana lokakuusta 2021 lokakuuhun 2023.

Lisätiedot: Päivi Wood ja Lenita Toivakka

FIT FOR 55-PAKETTI

Euroopan unionin korotettu päästövähennystavoite on kirjattu EU:n ilmastolakiin. Käytännössä tämä tarkoittaa vähintään 55 prosentin vähennystavoitetta vuodelle 2030 verrattuna vuoteen 1990. Yhtenä keinona päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi on nykyisen lainsäädännön uudistaminen. Fit for 55-paketin käsittely alkoi viime syksynä EU-tasolla. Ranskan kaudella työ Fit for 55-paketin 12 lainsäädäntöehdotuksen parissa jatkuu.

Uusiutuvan energian (RED) ja energiatehokkuusdirektiivin (EED) osalta Ranska pyrkii yleisnäkemykseen. Energiaverodirektiivin (ETD) muutosehdotusten käsittely jatkuu Ranskan puheenjohtajuuskaudella. Energiaverodirektiivin etenemisen osalta on hyvä huomioida, että päätökset vaativat kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyden.

Päästökaupan (ETS) uudistaminen

Päästökauppamekanismin vahvistaminen ja laajentaminen on yksi keskeisimmistä välineistä EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Päästömarkkinat ohjaavat päästöoikeudet sinne, missä päästöjen vähentäminen on halvinta, hinnoittelu varmistaa päästöjen vähentämisen, edesauttaa teknologisia innovaatioita ja vahvistaa päästökaupan ohjaavuutta.

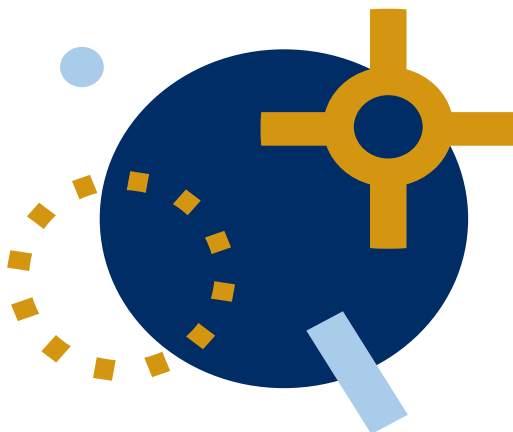
Komission ehdotuksen mukaan merenkulku liitetään osaksi olemassa olevaa päästökauppajärjestelmää. Lentoliikenteen päästökaupan tehostaminen tarkoittaa päästöoikeuksien ilmaisjaon poistamista asteittain. Suomen kannalta on tärkeää, ettei päästökaupan tehostaminen lentoliikenteen osalta heijastu haitallisesti saavutettavuuteen, ja että merenkulussa pystytään ratkaisemaan jääolosuhteisiin liittyvät kysymykset.

Päästökauppaehdotus on laaja, mutta etenee. Ranskan kaudella päästökauppaehdotusten käsittelyvauhti kiihtyy neuvostossa. Euroopan parlamentissa edistyminen ehdotuksen käsittelyn osalta on ollut nopeaa, raportööri Peter Liesen raporttiluonnos julkaistiin tammikuussa 2022.

Vaihtoehtoiset polttoaineet merenkulussa ja ilmailussa sekä infra vaihtoehtoisille polttoaineille

Uusiutuvien polttoaineiden käyttöä lentoliikenteessä ja merenkulussa lisätään. Molemmat lainsäädäntöehdotukset, FuelEU Maritime ja ReFuel Aviation ovat kokonaan uusia aloitteita osana Fit for 55-pakettia. Niiden avulla luodaan edellytyksiä uusiutuvien polttoaineiden tuotannolle ja edistetään niiden saatavuutta. Näiden aloitteiden avulla saadaan päästövähennyksiä, mutta käsittelyn edetessä on huomioitava jäsenvaltioiden kilpailukyky.

Komissio antoi lainsäädäntöehdotuksen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurista osana Fit for 55-pakettia. Ehdotuksen avulla pyritään kohti kattavampaa vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfraa koko EU:n alueella. Investointeja tarvitaan sähkön latausverkoston, kaasun ja vedyn tankkausverkoston sekä satamien ja lentoasemien maasähkön rakentamiseksi. Ranskan puheenjohtajuuskaudella on tarkoitus saada yleisnäkemys kesäkuussa.

Lisätiedot: Päivi Wood

KAUPPA JA GEOPOLITIIKKA KIETOUTUVAT YHTEEN

Euroopan Unionin kauppastrategia on muuttanut EU:n kauppapolitiikan tavoitteita protektionistisempaan suuntaan. Se tuo myös eurooppalaiset ihmisoikeuksiin ja ympäristöön liittyvät arvot osaksi kauppapolitiikkaa. Tämä sopii erittäin hyvin Ranskalle, joka myös puheenjohtajanaan haluaa, että EU puolustaa vahvasti omaa markkinaansa ja periaatteitaan.

Kauppastrategian uudistaminen on ollut välttämätöntä tilanteessa, jossa suurvaltojen väliset kauppakonfliktit ovat voimistuneet. Kauppapolitiikassa EU:lla on tilaa olla nykyistä suurempi ja aktiivisempi toimija.

Geopolitiikka on vahvasti läsnä yritysten arjessa Euroopassa. Kauppaa ei voi tehdä erillään siitä maailmasta, jossa elämme. Kauppapolitiikkaa käytetään myös entistä enemmän ulko- ja turvallisuuspoliittisena painostuskeinona.

Yrityksille geopolitiikan ja kauppapolitiikan tiivistyminen heijastuu liiketoiminnassa mahdollisina rajoitteina ja ilmapiirin kiristymisenä eri maissa. Venäjä testaa lännen reaktiota uhkaavilla vaatimuksillaan ja horjuttaa toimillaan EU:n yhtenäisyyttä. EU:ssa varaudutaan tilanteeseen laajentamalla pakotteita Venäjää kohtaan, jos Ukrainan kriisi syvenee.

EU:n komissio haluaa tänä vuonna implementoida uuden nopean toiminnan kauppapolitiittisen työkalun, ns. taloudellisen pakottamisen vastaisen instrumentin, joka voitaisiin ottaa käyttöön ilman yksittäisten jäsenmaiden suostumusta.

Yritysten näkökulmasta on tärkeää, että EU:ssa aktiivisesti ponnistellaan jännitteiden vähentämiseksi. Diplomatiasta ei kaikkien jännitteiden keskellä saa tulla alikäytetty ja aliarvostettu työkalu.

Yhdysvalloissa korostetaan edelleen omavaraisuutta, mutta suhteet EU:hun ovat kehittyneet läheisemmiksi. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen uusi kauppa- ja teollisuusneuvosto tarjoaa hyvän alustan kauppasuhteiden tiivistämiselle. Neuvoston toinen kokous pidetään keväällä 2022 Euroopassa. Yhteistyö keskittyy Suomen kannalta tärkeille sektoreille, kuten digi- ja teknologia, tekoäly ja turvallisuus. Myös aiemmin syntyneitä kauppakiistoja on onnistuttu liennyttämään. Läheisempi yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa avaa suuria, uusia mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Lisätiedot: Lenita Toivakka

EU:N ON PUOLUSTETTAVA VAPAAKAUPPAA

EU on ollut aktiivinen vapaakaupan edistäjä ja solminut yli 40 kauppasopimusta yli 70 maan kanssa. Keskuskauppakamarin opas: Askelmerkit vapaakauppasopimusten hyödyntämiseen.

Viime vuosina neuvottelut ovat pääosin olleet pysähdyksissä eri syistä.

Neuvottelut ovat edelleen kesken Meksikon, Chilen, Indonesian, Australian, Uuden-Seelannin kanssa. Thaimaan, Filippiinien ja Malesian kanssa neuvottelut ovat jäissä. Intian kanssa EU on aloittamassa neuvottelut uudelleen. Mercosur-sopimuksen ratifiointi jumittaa edelleen.

EU:n ja Kiinan aiemmin neuvottelema investointisopimuksen ratifiointi on keskeytetty. Näköpiirissä ei ole, milloin päästään jatkamaan.

Kiina on aktivoitunut viime aikoina vapaakauppasopimuksissa ja alkanut ymmärtämään yhteisten kaupan pelisääntöjen merkityksen.

Vuoden 2022 alussa astuu voimaan maailman suurin vapaakauppasopimus. RCEP-sopimukseen on sitoutunut viisitoista Aasian ja Tyynenmeren maata, Kiina mukaan lukien, ja se kattaa kolmanneksen maailman bruttokansantuotteesta.

On tärkeää, että EU aktivoituu vapaakaupan edistäjänä sekä maailmankaupan pelisääntöjen aktiivisena rakentajana.

Kestävän kehityksen ja EU:n arvojen edistäminen kauppapolitiikan avulla on tärkeää, mutta kauppasopimusten kunnianhimoinen taso ei saa estää uusien kauppasopimusten syntyä. EU:n vapaakauppasopimusten on kuitenkin jatkossakin edistettävä maailmankaupan reiluja pelisääntöjä.

Ranskan kaudella ei ole odotettavissa aktivoitumista vapaakauppasopimusten edistämisessä.

Lisätiedot: Lenita Toivakka

EU:N DIGI- JA DATASÄÄTELY ETENEE VAUHDILLA

Euroopan parlamentti hyväksyi tammikuun puolivälissä kantansa digitaalisia palveluita koskevaan asetusehdotukseen (DSA, Digital Services Act). Kolmikantaneuvottelut eli trilogit alkavat ja puheenjohtajamaa Ranskalla on kunnianhimoinen aikataulu saada neuvottelut valmiiksi keväällä. Toinen keskeinen eurooppalaiseen digiympäristöön vaikuttava hanke on myös digitaalisia markkinoita koskeva asetusehdotus (DMA, Digital Market Act), joka on valmis trilogikäsittelyyn.

Digimarkkinoita koskevan DMA:n komissio antoi noin vuosi sitten joulukuussa turvatakseen oikeudenmukaisen ja avoimen digitaalisen verkkomarkkinan toiminnan Euroopassa. Käsittely on ollut ripeää, neuvosto ja parlamentti saivat valmiiksi omat näkemyksensä viime vuoden loppupuolella.

Säännösten tavoitteena on luoda EU:hun yhteiset säännöt verkkoalustoille ja niiden toiminnalle. Digimarkkinaa koskevan DMA:n kohteena ovat 10–15 suurinta portinvartijayritystä, joiden tarkoitus säätää velvoitteita ja kieltää tiettyjä käytänteitä. Komission on tarkoitus toimia täytäntöönpanoviranomaisena ja jäsenvaltioiden rooli olisi avustava. Digitaalisia palveluita puolestaan koskevan DSM:n tavoitteena on puuttua verkossa tarjottavaan laittomaan sisältöön, luoda pelisääntöjä erittäin isoille yrityksille ja saada aikaan uusi valvontamalli, jolla pyritään lisäämään viranomaisten yhteistyötä ja koordinaatiota.

Säännöksillä on tarkoitus toisaalta suojella perusoikeuksia ja ilmaisuvapautta sekä tarjota kuluttajille ja yrityksille avoimesti ja vastuullisesti toimivia verkkoalustoja, toisaalta saada aikaan tasapuoliset kilpailuolosuhteet eurooppalaisilla verkkomarkkinoilla ja edistää pienempien yritysten liiketoimintaa ja markkinoille pääsyä. Tavoitteena on, että EU:ssa olisi verkossa tarjolla laaja valikoima turvallisia palveluita ja että säätelemällä markkinaa edistettäisiin digimarkkinoille pääsyä ja lisättäisiin innovaatioita.

Palveluita koskevaan DSA:han on sisällytetty nykyisin voimassa oleva sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin välityspalveluiden tarkempi sääntely. Kyse on siis verkossa tapahtuvasta siirtotoiminnasta (mere conduit), välimuistiin tallentamisesta sekä säilytys- eli hostingpalveluista. Vastuuvapautta koskevat säännökset käsiteltäisiin jatkossa DSA:ssa. Keskenä ajatuksena on, että verkkoalustan laittomaan sisältöön kohdistamat ennalta ehkäisevät toimet eivät ehkäisisi vetoamasta vastuuvapauteen. Säännös on horisontaalinen, eli se koskee kaikkea välityspalveluntarjoajan välittämää laitonta sisältöä. Laiton sisältö on tarkoitus määritellä kan-

sallisesti tai muussa EU-lainsäädännössä. Kansalliset viranomaiset voisivat antaa määräyksiä palveluntarjoajille koskien laittoman sisällön poistamista ja palvelun käyttäjiä koskevien tietojen antamista. Palveluntarjoajan tulee reagoida näihin määräyksiin. DSA ei lähtökohtaisesti anna toimivaltaa kansallisille määräyksille, vaan niiden tulee olla joko kansallista tai EU-oikeutta. Alkuperämaaperiaate on tarkoitus säilyttää edelleen voimassa.

DSA:ssa on määräyksiä lukuisista huolellisuusvelvollisuuksista, kuten esimerkiksi ”Know your business customer” -periaate, jonka avulla voidaan jäljittää markkina-
paikkaverkkoalustoilla palveluitaan tarjoavat toimijat. Verkkoalustalla on myös velvollisuus ilmoittaa vakavista ihmisten henkeä tai turvallisuutta uhkaavista rikoksista. Myös mainonnan avoimuuteen velvoitettaisiin.

Valvontaa on tarkoitus kiristää. Kansallisilla viranomaisilla tai tietyissä tapauksissa komissiolla olisi muun muassa mahdollisuus määrätä sanktiona sakkoja, jotka voisivat nousta jopa 6 prosenttiin toimijan liikevaihdosta. Komission ja kansallisten viranomaisten yhteistyötä ja koordinaatiota parannetaan.

Verkkomarkkinaa koskevalla DMA:lla puututaan ydinpalveluita EU:n alueella tarjoavien portinvartijayritysten epäreiluihin käytänteisiin. Se tulee koskemaan erityisesti EU:n ulkopuolisia yrityksiä, joilla on sisämarkkinoilla loppukäyttäjiä. Säännöksellä pyritään parantamaan palveluiden laatua ja vaihtoehtojen tarjoamista kuluttajille. Tavoitteena on yhtenäistää sisämarkkinoiden säätelyä. Se on täydentävää suhteessa kilpailuoikeuteen eikä se estäisi EU:n tai kansallisten kilpailusääntöjen soveltamista ja täytäntöönpanoa. Komissio toimisi DMA:n täytäntöönpanijana ja kansallisilla viranomaisilla olisi avustava rooli. Komissio saisi merkittäviä uusia työkaluja ja keinoja velvoittaa tietojen antamiseen ja puuttua markkinan toimintaan, esimerkiksi seuraamuksilla, sillä muun muassa sakko voisi nousta jopa 10 prosenttiin liikevaihdosta. Myös rakenteelliset korjaustoimenpiteet ovat keinovalikoimassa.

Sekä DSA että DMA ovat valmistuessaan EU-asetuksina suoraan sovellettavaa oikeutta. Paljon on vielä työtä edessä ja lukuisia kysymyksiä auki. Miten markkinoita säätelevä DMA tulee sopimaan yhteen muiden oikeusalojen kanssa? Entä millainen tulee käytännössä olemaan kansallisten kilpailuviranomaisten rooli? Kun monet säätelyn kohteena olevista yrityksistä ovat amerikkalaisia, voi niillä olla vaikutusta myös transatlanttisiin suhteisiin. Erityisen tärkeää on miten molemmat valmistella olevat säädökset tulevat vaikuttamaan datatalouden kehitykseen sisämarkkinoilla.

Lisätiedot: Minna Aalto-Setälä

KESTÄVYYSRAPORTOINTI JA PÄÄOMAMARKKINAUNIONIN EDISTÄMINEN RANSKAN PRIORITEETEISSA

Pääomamarkkinoita koskevan sääntelyn osalta Ranska pyrkii edistämään kestävyteen, vastuullisuuteen ja pääomamarkkinaunioniin liittyviä hankkeita. Komission ehdotus kestävyysraportointidirektiiviksi on parhaillaan käsiteltävänä parlamentissa ja neuvostossa. Direktiivi korvasi nykyisen muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin. Direktiiviehdotuksen tavoitteena on mm. laajentaa ja harmonisoida raportointia vastaamaan sidosryhmien lisääntyneitä tiedontarpeita vastuullisuuteen ja kestävyteen liittyvistä näkökohdista. Ehdotus on yksi Ranskan prioriteeteista ja on mahdollista, että sopu direktiivistä saadaan Ranskan puheenjohtajuuskauden aikana.

Pääomamarkkinaunionin osalta Ranska edistää erityisesti yritystiedon saatavuuteen sekä yritysten rahoitusmahdollisuuksien parantamiseen tähtääviä sääntelyehdotuksia. Yritystiedon saatavuuteen liittyen komissio antoi loppuvuodesta 2021 ehdotuksen ns. ESEF-sääntelyksi. Ehdotuksen tavoitteena on luoda yritystiedolle, kuten pörssitiedotteille, tilinpäätöksille ja kestävyysraporteille keskitetty yhteyspiste, jonka kautta olisi mahdollista hakea kaikkien eurooppalaisen pörssi-yhtiöiden, finanssialan toimijoiden sekä kestävyysraportteja laativien listaamattomien yritysten julkaisemia tietoja. Yritysten rahoitusmahdollisuuksien parantamisen osalta Ranska painottaa erityisesti loppuvuodesta 2021 annettuja muutosehdotuksia pitkäaikaissijoitusrahastoja ja vaihtoehtoisia sijoitusrahastoja koskevaan sääntelyyn.

Ranska pyrkinee edistämään myös mahdollista yritysten kestävästä hallinnointia koskevaa sääntelyehdotusta. Komission ehdotus piti alun perin antaa jo keväällä 2021, mutta siihen liittyvä vaikutusarvio on hylätty jo kahdesti komission sisäisessä sääntelyn arviointilautakunnassa (Regulatory Scrutiny Board). Tämänhetkisen tiedon mukaan ehdotus annettaneen 23.2.2022. Ehdotus pitää sisällään ainakin sääntelyä toimitusketjun ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten selvittämisestä ja raportoinnista sekä mahdollisesti yhtiöoikeudellista sääntelyä, kuten johdon huolellisuusveloitteeseen liittyvää sääntelyä.

Lisätiedot: Ville Kajala

YRITYSVEROTUKSEN MUUTOSTEN ETENEMINEN RANSKAN KAUEDELLA

Komissio julkaisi joulukuussa 2021. kaksi yritysverotukseen liittyvää direktiiviehdotusta.

Direktiiviehdotus monikansallisten konsernien globaalin verotuksen vähimmäistason varmistamisesta unionissa.

Direktiiviehdotuksella pyritään varmistamaan OECD:n globaaliin verouudistukseen sisältyvän pilari II:n mukaisen 15 %:n vähimmäisveromallin yhtenäinen ja johdonmukainen toimeenpano EU:ssa. Direktiiviehdotus seuraa pääosin OECD:n vähimmäisveromallia, ja se olisi tarkoitus saattaa voimaan jo vuonna 2023. Taavoiteaikataulu on erittäin haastava sekä lainvalmistelun että muutoksiin valmistautuvien yritysten kannalta. Ranskan puheenjohtajuuskaudella on odotettavissa ehdotuksen nopea käsittely.

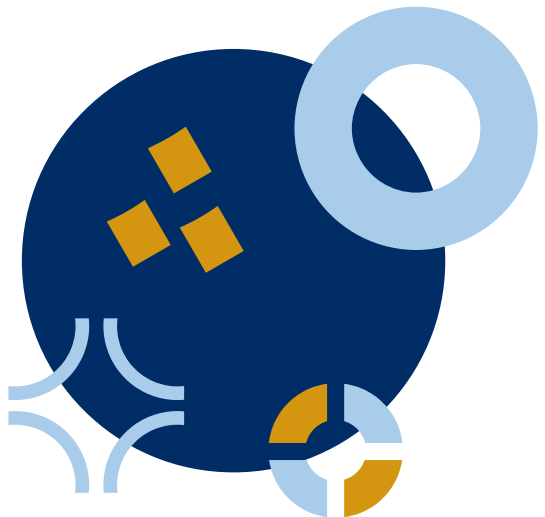
Muutos koskee kansainvälisiä konserneja, joiden konserniliikevaihto on vähintään 750 miljoonaa euroa. Vähimmäisveromallin käyttöönotto vaatii näiltä konserneilta mittavia muutoksia laskenta- ja raportointijärjestelmiin.

Direktiiviehdotus, jolla luodaan säännöt estämään pöytälaatikkoyhtiöiden käyttämistä veronkiertotarkoituksiin ja lisätään hallinnollista yhteistyötä koskevaan direktiivin tarvittavat säännöt tietojenvaihdosta.

Direktiiviehdotus perustuu komission 18.5.2021 julkaisemaan tiedonantoon 2000-luvun yritysverotuksesta. Tiedonannon mukaan tarvitaan lisää toimia sellaisten yhtiöiden ja rakenteiden torjumiseksi, joiden perustamisen pääasiallisena tarkoituksena on pienentää verovelvollisuutta tai peitellä konsernin epäasianmuukaista toimintaa tai operaatioita, joihin kyseiset yhtiöt osallistuvat ja joihin ei liity läsnäoloa eikä todellista taloudellista toimintaa maissa, joihin ne ovat sijoittautuneet.

Ehdotuksessa esitetään merkittäviä raportointivelvoitteita EU-alueelle sijoittautuneille pöytälaatikkoyrityksille, joilla on rajat ylittävää toimintaa, mutta ei riittävästi omaa substanssia. Jos tällaisen pöytälaatikkoyrityksen olemassaololle ei olisi riittäviä liiketaloudellisia syitä, siltä voitaisiin evätä rajat ylittäviin tilanteisiin liittyvät veroetuudet ja sitä voitaisiin kohdella osittain läpivirtausyksikkönä verotuksessa.

Direktiiviehdotus on jossain määrin päällekkäinen muiden EU:n veron välttelyä ehkäisevien lainsäädäntötoimien kanssa. Todennäköisesti suomalaiset holdingyhtiöt ja suomalaisten konsernien muissa EU-maissa sijaitsevat holdingyhtiöt pääsääntöisesti vapautuisivat ehdotetuista veroseuraamuksista jossain vaiheessa monimutkaista raportointiprosessia, mutta dokumentointi, raportointi ja vapautushakemukset lisäävät yritysten hallinnollista taakkaa.

Lisätiedot: Emmiliina Kujanpää

EU:TA EI TARVITSE RAKASTAA, MUTTA SEN MAHDOLLISUUDET KANNATTAA HYÖDYNTÄÄ

Legalistinen byrokratiatehdas, joka läsnä lähes kaikessa mutta näkymätön. Keskustelua EU:sta hallitsee usein passiivi – Bryssel päätti tai komissio pakottaa Suomea. Harvinaista herkkua on päästä lukemaan asioista, joita Suomi muiden mukana on päättämässä Brysselissä, saati kirjoituksia siitä, kuinka EU:n ansiosta voimme tehdä jotakin. Tähän taustaan nähden ei ole ihme, että toisinaan EU:n päätöksenteko ja EU:n tarjoamat mahdollisuudet tuntuvat etäisiltä ja laimeilta.

EU, sen eri instituutiot ja päätöksenteko raamittavat kuitenkin keskeisellä tavalla elämää Suomessa ja ovat tärkeä osa sitä ympäristöä, jossa suomalaiset yrityksetkin toimivat. Vihaat tai rakastat EU:ta – tai jotakin siltä väliltä – selvää on, että EU:n tarjoamat mahdollisuudet kannattaa hyödyntää myös liiketoiminnassa ja karikat välttää seuraamalla ja vaikuttamalla päätöksiin.

Miksi yritysten pitäisi osata ja ymmärtää miten EU toimii?

Yritysten toimintaympäristössä on valtavasti asioita, joiden jäljet johtavat Brysseliin. Joillakin sektoreilla yli 90 prosenttia lainsäädännöstä tulee Brysselistä. Kun koti-Suomessa kirjoitamme lausuntoja hallituksen esityksiin ja vaikutamme kansalliseen päätöksentekoon, liian harvoin ymmärrämme, että usein siinä vaiheessa todelliset vaikutusmahdollisuudet ovat kaventuneet suppilon lailla. Asiat on jo päätetty Brysselissä, hallituksen esityksillä ne vain tuodaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, osaksi ihmisten elämää ja yritysten toimintaympäristöä.

Reagoinnin sijaan tarvitaan ennakkointia. Tämä on helppo sanoa, mutta vaikeampaa tehdä. Toisaalta tuntuu, että EU-lainsäädäntöön liittyvät asiat tulevat yllätyksenä mutta samaan aikaan EU-päätöksenteko tuntuu hitaalta ja kankealta. Oli niin tai näin, yritysten ei kannata jäädä katsojan rooliin, kun omaa toimintaa koskevia reunaehtoja muutetaan.

Kuka, mitä, milloin? Ensimmäinen askel on ymmärtää, mitkä yrityksen omaan toimintaan vaikuttavista asioista on niitä, joilla on vahva linkki Brysseliin. EU-lainsäädännöllä ei määritetä kaikkia laivoja pinkeiksi, mutta Brysselissä päätetään esimerkiksi siitä, miten merenkulun päästökauppa toteutetaan.

Sen jälkeen pitäisi pystyä hahmottamaan aikataulut, mitä on tulossa ja milloin. EU-lainsäädäntö ei vain tupsahda esiin kasvottomasta koneistosta. Jokaista lainsäädäntöehdotusta, jonka komissio antaa ulos, on edeltänyt julkinen kuuleminen ja vaikutusarvioinnit. Ehdotukset on listattu komission työohjelmiin ja joka vuosi annettaviin työsuunnitelmiin. Jos lainsäädäntöehdotukset Brysselistä tulevat yllätyksenä, joku osa koneistosta lienee rikki. Nämä yllätykset saattavat viedä kilpailuetua pois suomalaisilta yrityksiltä, ne voivat hankaloittaa toimintaa tai pahimmillaan viedä pohjan pois yritystoiminnalta.

Tämän jälkeen tarvitaan ymmärrystä keneen pitäisi vaikuttaa. Komissiolla, Euroopan parlamentilla ja neuvostolla on kaikilla omat tehtävänsä. Vaikka niiden roolien erot eivät korostu kotimaisessa keskustelussa, vaikuttamistyön kannalta niiden tehtävien ymmärtäminen on todella tärkeää.

Parhaimmillaan komissioon syötetään ennakolta sellaisia ratkaisuja, jotka ovat hyviä Suomelle ja suomalaisille yrityksille. Komission virkamiehet mielellään kuuntelevat toimijoiden näkemyksiä ja vievät niitä eteenpäin, kunhan vain muistetaan tarjoilla ongelmien sijaan ratkaisuja. Parhaassa tapauksessa nämä ratkaisut päätyvät osaksi tulevia lainsäädäntöehdotuksia.

Kun komissio on lainsäädäntöehdotuksensa antanut, vaikuttamisen painopiste siirtyy neuvostoon ja parlamenttiin. Suomen kantoihin vaikuttamalla vaikutetaan myös siihen, miten Suomi vie asioita eteenpäin osana jäsenmaiden neuvostoa. Entinen suurlähettiläs totesi aikanaan, että Espanjakin ymmärtää jäänmurtajia. Asioihin on mahdollista vaikuttaa.

Parlamentti puolestaan tasavertaisena lainsäätäjänä neuvoston kanssa lisää omat mausteensa neuvoteltavana olevaan lainsäädäntöön. Olen vakuuttunut siitä, että suomalaiset MEP:t ovat valmiita viemään osaltaan eteenpäin ratkaisuja, jotka ovat myös Suomelle hyviä.

Taksonomiaa ja rikkidirektiivejä vai sisämarkkinoiden mahdollisuuksia? Kansallisessa työkalupakissa on yllätyksen kohdatessa vain väärä välineitä tarjolla. Heittäytytään neliraajajarrutukseen tai kaadutaan saappaat jalassa. Tai todetaan puolihuolimattomasti, että ehdotusten kanssa voidaan elää. Asioiden ei kuitenkaan tarvitse antaa liukua tähän pisteeseen. Ongelmia on taklattava silloin

kuin niitä ilmenee. Yhtä lailla tärkeää on ymmärtää, että parhaimmillaan EU-lainsäädäntöön voi vaikuttaa siten, että se on suotuisaa ja tukee omaa liiketoimintaa.

Tämä taas vaatii osaamista EU-koneistosta ja päätöksentekojärjestelmästä. Ymmärrystä siitä, miten järjestelmä toimii, kenellä on valtaa ja mihin asioihin. Tämän ymmärryksen lisäämiseen Keskuskauppakamarin järjestämä Yritysjohdon EU-vaikuttamisen ohjelma antaa hyvät eväät. EU-vaikuttamisen ohjelmassa läpivalaistaan, mitä ovat puisevalta kuulostavat EU-toimielimet ja niiden valta, miten vaikutetaan ja kuullaan kaikkien kolmen, komission, parlamentin ja neuvoston virkamiehiä. Ohjelmassa myös käydään läpi, miten lainsäädäntö syntyy ja kuullaan näkemyksiä niin virkamiehiltä kuin lobbareiltakin.

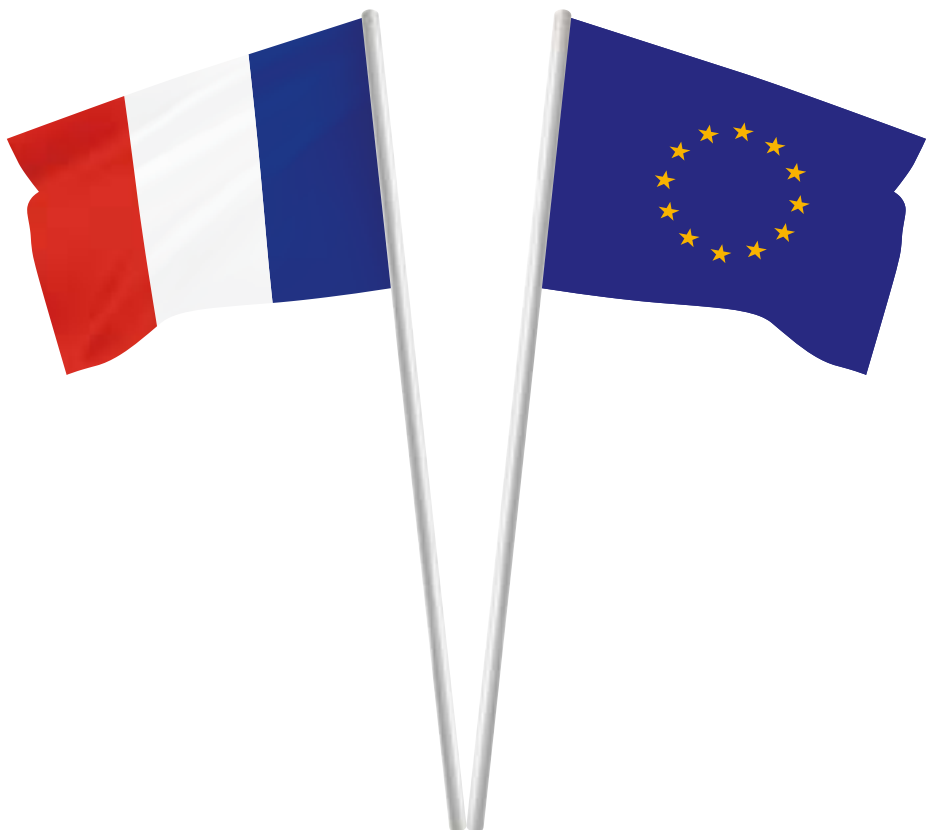
Lisätiedot: Päivi Wood

KESKUSKAUPPAKAMARIN YRITYSJOHDON EU-OHJELMA

Keskuskauppakamari järjestää EU-ohjelman yritysjohdolle. Yritysten toimintaympäristössä on valtavasti asioita, joiden jäljet johtavat Brysseliin. Joillakin sektoreilla yli 90 prosenttia lainsäädännöstä tulee Brysselistä. Ohjelman tarkoituksena on tarjoilla laaja kattaus siitä, miten Brysselin koneisto toimii, ja ymmärrystä siitä, miten suomalaiset yritykset pystyvät vaikuttamaan.

Tämä taas vaatii osaamista EU-koneistosta ja päätöksentekojärjestelmästä sekä ymmärrystä siitä, miten järjestelmä toimii, kenellä on valtaa, ja mihin asioihin. Tämän ymmärryksen lisäämiseen Keskuskauppakamarin EU-ohjelma antaa hyvät eväät. EU-ohjelmassa läpivalaistetaan, mitä ovat puisevalta kuulostavat EU-toimielimet ja niiden valta, sekä miten vaikutetaan ja kuullaan kaikkien kolmen, komission, parlamentin ja neuvoston virkamiehiä. Ohjelmassa myös käydään läpi, miten lainsäädäntö syntyy, sekä kuullaan näkemyksiä niin virkamiehiltä kuin lobbareiltakin.

Lisätiedot: Päivi Wood

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**

Keskuskauppamari, World Trade Center Helsinki,
PL 1000, Aleksanterinkatu 17, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppamari@chamber.fi | @K3FIN
[kauppamari.fi](https://www.chamber.fi/kauppamari)